

TADIMLIK

KIYIDAN KÖŞEDEN MARKSİZM KILAVUZU

*dipnot yayınları

Özgün adı: *Krisis: Journal for Contemporary Philosophy, Issue 2, 2018:*
Marx from the Margins: A Collective Project, from A to Z

© Groningen University Press, 2018

© Dipnot Yayınları, 2020

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Dipnot Yayınları'na aittir.

ISBN: 978-605-2318-77-5

Dipnot Yayınları: 345

Sertifika No: 46586

1. Baskı: Dipnot, 2021

Editör: Arif Geniş

Çeviren: A. Kadir Gülen

Düzeltili: Ümit Özger

Son Okuma: Özgür Yalçın

Kapak Tasarımı: Duysal Tuncer

Baskı Öncesi Hazırlık: Dipnot Bas. Yay. Paz. Ltd. Şti.

Baskı: Sözkese Matbaacılık

İvedik O.S.B 1518. Sok Mat-Sit İş Merkezi, No: 2/40

Yenimahalle/ANKARA Tel: (0312) 395 21 10

Dipnot Yayınları

Selânik Cad. No. 82/24 Kızılay/ANKARA

Tel: (0 312) 419 29 32/Faks: (0 312) 419 25 32

e-posta: dipnotkitabevi@yahoo.com ◆ www.dipnotkitap.com

Hazırlayan

KRISIS

(Journal for Contemporary Philosophy)

YAYIN KURULU

KIYIDAN KÖŞEDEN
MARKSİZM KILAVUZU

Çeviren: A. Kadir Gülen

*dipnot yayınları

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE BASIMA ÖNSÖZ Robin Celikates	9
GİRİŞ	13
AHLAKİ ÇOĞULCULUK Li Yitian	15
ALTERNATİF YOK Christian Neuhäuser.....	18
ALTYAPI Darin Barney	23
ANARŞİZM Harriet Bergman	27
ASİT KOMÜNİZM Matt Colquhoun.....	30
BAĞIMLILIK Emmanuel Renault	34
BAŞKALDIRAN EVRENSELLİK Massimiliano Tomba	39
BELEDİYECİLİK HAREKETLERİ: KOMÜN'DEN BELEDİYECİLİK HAREKETLERİNE Niki Kubaczek ve Gerald Raunig	43
BEYAZLIK Nicola Lauré al-Samarai ve Peggy Piesche	46
BİRLİK Johan F. Hartle	50
BIRMINGHAM ÇAĞDAŞ KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR MERKEZİ Johan F. Hartle.....	54

BİYO-KAPİTALİZM Susanne Lettow.....	58
BOHEM Drehli Robnik	61
BONAPARTİZM Ido de Haan.....	65
BORÇ Joost de Bloois	72
BÜYÜK VERİ Raimund Minichbauer ve Gerald Raunig	75
CANLI ÖĞRENME Lina Dokuzovic.....	78
COŞKU Andrew Poe	82
ÇALIŞAN YOKSULLAR Dan Swain	88
ÇİN TİPİ ÜRETİM TARZI Wang Ran.....	92
DIŞLAMA Gianfranco Casuso	96
DİJİTAL EMEK Marc-Antoine Pencolé	101
EĞİTİCİLERİN EĞİTİLMESİ Chad Kautzer.....	105
EMPERYAL YAŞAM BİÇİMİ Ulrich Brand ve Markus Wissen	110
EŞZAMANLI OLANIN EŞZAMANSIZLIĞI Mauro Basaure.....	115
FAŞİZM Özgür Yalçın.....	120
FİKRİ MÜLKİYET Felix Stalder	126
GENEL ZEKÂ Roberto Nigro.....	131
GÜZELLİK ENDÜSTRİSİ Nora Ruck	135
HAİTİ DEVRİMİ Jeanette Ehrmann	139
HALKIN AFYONU OLARAK DİN Zafer Yılmaz	145
HAYVANLAR Eva Meijer	150
HOLLANDA ALTIN ÇAĞI Pepijn Brandon.....	155
HOLLANDA DOĞU HİNDİSTAN ŞİRKETİ Pepijn Brandon.....	159

HUKUKSALLAŞMA Bianca Tavolari.....	163
İHTİYAÇLAR Max L. Feldman.....	168
İŞÇİCİLİK Roberto Nigro.....	173
JAKOBENİZM James Ingram.....	178
KADINLARIN ÇİFTE TOPLUMSALLAŞMASI Florian Knasmüller, Nora Ruck, Max Beck, Katharina Piening.....	184
KAPİTALİZMİ QUEERLEŞTİRMEK Gundula Ludwig.....	189
KAST Urs Lindner	193
KAZICILIK Jeff Diamanti	197
KESİŞİMSELLİK Birgit Sauer	203
KİRLİ KAPİTALİZM Sonja Buckel ve Lukas Oberndorfer	207
KONUT SORUNU Michael Klein	212
KÜLTÜREL MARKSİZM Marc Tuterts	216
LUKÁCS ARŞİVLERİ János Weiss	220
LÜMPEN PROLETARYA James Ingram.....	224
MADUN ÇALIŞMALARI Sudeep Dasgupta.....	230
MARKSİZMİN POSTKOLONYAL ELEŞTİRİSİ Nikita Dhawan ..	234
MİLİTAN ARAŞTIRMA Tania Herrera.....	237
MÜŞTEREKLEŞME Anette Baldauf Moira Hille Annette Krauss	241
POSTKOLONYALİZMİN MARKSİST ELEŞTİRİSİ Nikita Dhawan	246
PRECARIAS A LA DERIVA Julia Tirler	252
PREFİGÜRASYON Mathijs van de Sande	256
PREKARYALAŞTIRMA VE KREDİ Isabell Lorey	261

QUEERLİK Sudeep Dasgupta.....	266
SABOTAJ Darin Barney.....	271
SAHTE HABER Marc Tuters	276
SINIRLAR Serhat Karakayalı.....	281
SİYAH MARKSİZM Chris James Newlove	286
SÖMÜRGELERDE EFENDİ-KÖLE DİYALEKTİĞİ Mariana Teixeira	290
ŞÖHRET Katharina Hausladen.....	298
TAŞLAMA Daniël de Zeeuw.....	301
TOPLUMSAL CUMHURİYET Bruno Leipold	307
TOPLUMSAL SENDİKACILIK Sanem Güvenç-Salgırlı.....	312
TOPLUMSAL YENİDEN ÜRETİM Ankica Čakardić	316
ÜNİVERSİTE Sina Talachian	320
VAMPİR VE ZOMBİ Dan Hassler-Forest.....	325
YAHUDİ SORUNU Ido de Haan.....	328
YURTTAŞ-OLMAYANLAR Yolande Jansen	335
ZAPATİSTALAR: BİZLERLE ONLAR ARASINDA Gerardo Montes de Oca Valadez.....	343
ZAYIF DİRENİŞ Eva Majewska	353
MADDE BAŞLIKLARI LİSTESİ.....	356
YAZARLAR.....	359

■ TÜRKÇE BASIMA ÖNSÖZ

Robin Celikates

Marx'ın kendi yazıları hiçbir zaman akademik tartışmalara, teorik yeniliklere, tarih kazalarına, gazete makalelerine veya politik müdahalelere yönelik katkılardan ibaret olmamış, daima bu farklı türleri birbiriyle kaynaştırmış ve böylelikle eskilerin içinde, olup bitenlerin tam ortasında, yeni bir şeyler çıkarmıştır.

Bu yazılar sistematik olarak ikili bir bakış açısı geliştirmiştir: Her politik dinamik veya hareketi aynı zamanda toplumsal bir hareket olarak, yani toplumsal bağlamı içinde ele alınması gereken bir hareket olarak kavrayan bir siyaset eleştirisi ile her toplumsal dinamik veya hareketi örgütlenme ve mücadelenin politik biçimlerine bağlayan ve böylece onları politikleştiren bir toplum eleştirisi.

Marx'ın çalışmalarını günümüz için bu kadar elverişli kılan tam da bu ikili bakış açısıdır. Marx, politik örgütlenmeyi ve özne oluşumunu mevcut siyasi düzenden radikal bir kopuş bakımından kavramsallaştıran ve kolektif eylemin hem gizli zeminleri ile dinamiklerini hem de potansiyel patolojileri ile çıkmaz sokaklarını ortaya çıkarmaya çalışan çeşitli radikal siyaset düşüncelerinin öncüsüdür. Marx, daha tarihsel yönelimli analizlerinde, somut devrimci hareketlerin ortaya çıkışı ve dinamiklerinden başka bu hareketlerin başarı ve başarısızlık koşullarının izini sürer ve bunu günümüz için hala dersler taşıyan bir yoldan yapar. Dahası, Marx'ın düşüncesi, sivil toplumu ve onun ekonomik, yasal ve kültürel kurumlarıyla bağlantılı yönetim biçimleri-

ni çevreleyen ideolojik yapılara ve koşullara dair bir kavrayış sunarak, politik mücadele alanını dar liberal kurumsallaşmış siyaset anlayışının ötesine genişletir. Son olarak, Marx'a göre, sırf felsefi ve politik yönelimli bir eleştiri mevcut iktidar ilişkilerinin analizi ve eleştirisi için yetersiz kalır. Eleştiri, tarihsel ve sosyolojik temellere dayanan bir toplum analizi biçimini almalıdır ki bu analiz, mistifikasyonun değişmez olarak gösterdiği şeyin tarihsel olarak olumsal yani değişime açık olduğunu açığa çıkarması bakımından zorunlu olarak disiplinlerarası, materyalist, öz-düşünümsel ve özgürleşimcidir.

Bu arka plan karşısında çağdaş eleştirel teorinin, Marx'ın çalışmalarında bulduğumuz tarihsel ve sosyo-teorik analiz, eleştiri ve siyasi müdahalenin birliğinin teorik ve politik üretkenliğini hatırlaması yararlı olacaktır. Aynı zamanda, bugün Marx'ı miras almaya yönelen herhangi bir girişimin Marx'ın teorisinden ve özgürleşimci sınıf mücadelelerinin tarihinden esinlenen devrimlerin otoriter ve baskıcı rejimlere yol açtığı ve bu gelenekleri olduğu gibi ya da üzerinde düşünmeksizin takip etmeyi mümkün olmaktan çıkardığı tarihsel gerçeğiyle yüzleşmesi inkâr edilmeyecek bir gerekliliktir. Yapısal ırkçılıktan çevresel felakete kadar yeni meydan okumalar Marksizmin teorik ve politik projesinin esaslı bir şekilde yeniden inşa edilmesi ihtiyacını dayatmaktadır. Fakat ne devrim kavramı ve pratiğinin ne de devrimin politik mirasının gündemden kalktığı ilan edilebilir. Buradan, Marx'ın yazılarının sırf lafzına değil ruhuna sadık kalma, değişen toplumsal ve politik dünyamız ışığında onun en temel varsayımlarını bile sorgulama ve geliştirme ihtiyacını kabul etme taahhüdü ortaya çıkar; Marx'ın kategorik buyruğundan, 'insanın küçük düşürülmüş, köleleştirilmiş, terk edilmiş, değersiz bir varlık olduğu tüm ilişkileri alaşağı etme' yükümlülüğünden vazgeçmeden.

Bu yükümlülükle birlikte yürüyen Marksist bir eleştiri anlayışı, insanların fiilen dahil olduğu toplumsal mücadelelerde fiilen var olan teorik ve pratik eleştiri biçimlerine (hatta belki de, henüz kendi mücadelelerine girmemiş olanların deneyimlerinin ortaya konulmasını içerecek şekilde) dayanıyor olması anlamında içkindir. "Kavga içinde eleştiri" (*Kritik im Handgemenge*) olarak, bu mücadelelerin dışında veya üstünde bir konum iddiasından kaçınır; açık ki bu, hakim olan öz-kavrayışları eleştirmeden kabul etmesi gerektiği anlamına gelmez. Öncelikle olumsuz olan bir yoldan ilerleyerek, eleştiri, devrimci öz-özgürleşimin önündeki engellerin yanı sıra bu projenin çarpık-

lıkları ve çıkmaz sokakları üzerine de odaklanır. Sonuç olarak da, eleştirel düşünce tarzından kahince ve elitist düşünce tarzlarına kayma konusunda dikkatli olunması gerekir. Marx'ın görüşüne göre, eleştiri, öz-kavrayışa dair toplumsal pratiklere katkıda bulunur, fakat bu pratikler –liberal fantezinin yaptığı gibi– özgür bir söylemsel evrendeki birbirinden farklı ‘akıl’lar {reasons} arasında uyumlu bir akıl alışverişi olarak değil, bizzat kendileri toplumsal mücadelelerin alanı olarak düşünülmelidir. Bugün pek çok şey, günümüzün küresel neo-faşist sağ tarafından örgütlenen özgürleşme karşı tepkinin ışığında bunun doğru olmaya devam ettiğini hatırlatıyor.

Elinizdeki kitap gerçekten kolektif ve işbirliğine dayalı bir çabanın ürünüdür – kelimenin tam anlamıyla, tek başına hiç kimse onu üretilmezdi ve bizim onu birlikte üretilmemiz ancak alışlagelmiş bilgi üretim kanallarının dışındaki bir alana erişimimiz sayesinde mümkün oldu, zira ne bugünün üniversiteleri ne de yayıncılık endüstrisi bu tür kolektif, keşfedici ve deneysel eleştirel düşünme biçimlerine ev sahipliği yapmaya hevesli görünüyorlar. Bizim için, genç Marx'ın eleştirinin “çağın mücadelelerinin ve arzularının-kendilerini açıklığa kavuşturmasına” bir katkı olarak anlaşılması gerektiği şeklindeki amentüsü, bugün için de 1843'te olduğu kadar geçerlidir. Bugün hala, bu amentünün yaşamaya devam edebileceği bilgi üretimi pratikleri ile eğitim ve öğrenim alanlarını kurma, genişletme ve savunma, günümüzle eleştirel ilişki kurmaya dönük dinamik bir pratiği canlandırma görevi ile karşı karşıyayız. *Kılavuz*'umuz bu kolektif çabaya mütevazı bir katkıdır ve birçok okuyucunun kendi katkılarını yapmak üzere bu davete katılacağını umuyoruz.

Ekim 2020